

Myiasis: voorkomen is beter dan genezen

Wat is myiasis?

Myiasis (ook wel vliegenlarveziekte) is een aandoening die we bij meerdere diersoorten kunnen waarnemen. De ziekte wordt meestal veroorzaakt door de larven (maden) van de blauwgroene vlieg (*Lucilia Sericata*). Deze vlieg is overwegend actief in de periode van april tot en met oktober. De maanden waarin de ziekte zich het meest openbaart zijn juli en augustus.

In dit stuk beperken we ons tot de ziekte myiasis bij schapen. De vlieg legt haar eitjes in de wol van schapen en lammeren. Binnen enkele uren tot een dag komen de eieren uit. De uitgekomen larven vervellen enkele malen en gaan zich een weg door de huid vreten.

De eitjes kunnen over het gehele lichaam van een schaap worden gelegd, maar de voorkeur van de vlieg gaat uit naar warme, vochtige en vuile plekken. Zo wordt myiasis vaak gezien bij schapen met een met mest besmeurde achterhand. Een andere beruchte plek zijn de lendenen. De maden veroorzaken beschadigingen die weer meer vliegen aantrekken en zo zitten we in een spiraal. De zich naar binnen vretende maden veroorzaken wonden, infecties en vergiftiging door afbraakproducten met soms een toxische (vergiftigings-) shock als gevolg.

Schapen kunnen door afweer de ziekte overwinnen. De plek blijft dan beperkt en de maden vallen van de wond af. Losse plukken wol verraden het litteken en de plek waar het schaap onopgemerkt de ziekte heeft gehad.

Minder risico bij een schone "achterhand"

Wat bevordert het ontstaan van myiasis?

Diverse factoren zijn van invloed op het ontstaan van myiasis. Zo moeten de temperatuur, de omgeving en de conditie van het schaap gunstig zijn voor de *Lucilia Sericata*.

Temperatuur: komt die in het voorjaar boven de zeven graden en is de luchtvochtigheid voldoende (minstens 60%), dan komt de cyclus van de *Lucilia Sericata* op gang. In het najaar stopt de cyclus weer.

Omgevingsfactoren: op zandgrond doet zich meer myiasis voor dan op kleigrond. De aanwezigheid van veel bomen blijkt geen invloed te hebben, maar myiasis komt wel vaker voor bij schapenhouders

die een *mest- of composthoop* in de buurt van het weiland hebben. Ook een weiland met veel mestplekken trekt vliegen aan.

Het schaap: myiasis doet zich vaak voor in de maand mei, als de schapen nog dik in de wol zitten, en in de tweede helft van de zomer. De *lengte van de wol* is daarbij een belangrijk gegeven. Na een wolgroei van zes tot acht weken, kan de vlieg al weer z'n eitjes afzetten. Is de wol langer dan 2,5 cm dan neemt de kans op myiasis toe, vooral bij regenachtig en warm weer. Niet alleen de luchtvochtigheid, ook de *vochtigheid* van de wol is van belang. Wanneer het een lange periode droog is geweest, kan de vochtigheid van de korte wol teruglopen tot 30% (ongunstig voor eitjes en maden) en in lange wol tot 65% (gunstig voor eitjes en maden).

Erfelijke factoren spelen eveneens een rol: bij het ene schaap houdt de wol de vochtigheid langer vast dan bij het andere schaap. Schapen met *wolrot* trekken vliegen aan. Ander belangrijk aspect is de *hygiëne*. Vuile wol blijft langer vochtig en trekt vliegen aan. Er is een grote samenhang tussen vuile wol en de gezondheid van het schaap. Schapen met *diarree* ten gevolge van wormen lopen een groter risico op myiasis. Ook is er nog een verschil in geslacht: myiasis doet zich bijna drie keer vaker voor bij ooiën dan bij rammen.

Zijn alle rassen even gevoelig voor myiasis?

Elk schaap kan myiasis krijgen als de omstandigheden gunstig zijn. Of een schaap ook

Myiasis: voorkomen is beter dan genezen

daadwerkelijk myiasis krijgt, hangt af van het type vacht, de woldichtheid, de staartinplant en de weersomstandigheden. Warm weer en een broeierige, natte vacht zijn al voldoende om vliegen aan te trekken die de huid kunnen beschadigen. Er zijn wel rassen die dankzij hun geringere woldichtheid minder gevoelig zijn voor myiasis, maar om binnen een ras hier iets mee te kunnen doen wat betreft selectie is een onbegonnen zaak. Er kan meer bereikt worden door de omstandigheden zodanig te optimaliseren dat de myiasis minder kans maakt.

Wat kun je doen aan preventie van myiasis?

Dagelijkse controle, bijtijds scheren en een goede hygiëne verkleinen de kans op myiasis. Het is mogelijk schapen preventief te behandelen tegen myiasis. Een zeer goed en betrouwbaar middel hiervoor is Klik (zie gebruiksaanwijzing). Klik werkt goed preventief, maar het gebruik ervan heeft ook grote nadelen voor de nuttige fauna. Denk hierbij aan andere insecten die op dieren en mest afkomen en nuttig werk verrichten. Ook is het zeer toxisch voor vissen en andere waterorganismen (geldt eveneens voor Neocidol).

Vroege opsporing: waaraan herken je een schaap met myiasis?

De symptomen die schapen met myiasis vertonen, kunnen zeer divers zijn. Eigenlijk hebben ze altijd

wel jeuk. In het beginstadium kan de ziekte alleen worden waargenomen door een (ervarings-) deskundige, omdat het schaap zeer weinig verschijnselen vertoont. In het eindstadium kan een schaap/lam in shock verkeren en hierdoor niet meer in de benen komen. De symptomen (ook in het beginstadium) die we kunnen waarnemen zijn gedragsveranderingen (kwispelen met de staart, bijten naar de besmette plek, ze gaan liggen terwijl de rest eet, niet meer eten), shock en sterfte. Doordat de larven zich een weg vreten door de huid, wordt er weefselvocht geproduceerd. De wol verkleurt. Soms is er een vochtstreep zichtbaar.

Schapen met een besmetting, schuren zich of kwispelen om de jeuk te verjagen. De wol verkleurt. Je kunt het zelfs ruiken: een zoete weeïge lucht. Dan moet je snel ingrijpen want een schaap waar een bromvlieg 's ochtends eitjes in de wol legt, kan in uitzonderlijke gevallen al tegen de avond dood zijn. Vaak is er iets meer tijd om het schaap te behandelen, maar even aanzien is beslist af te raden.

Hoe behandel je een geval van myiasis, inclusief nazorg?

De behandeling bestaat uit het wegnippen van de wol waar de maden in zitten, verwijderen van de maden, schoonmaken van de wond met een betadineoplossing. Indien er duidelijke huidlaesies bestaan, is een antimicrobiële therapie noodzakelijk. Let op: onderzoek een behandeld schaap nauwkeurig of het niet nog meer plekken met maden heeft. Lukt het niet alle maden te verwijderen, doodt ze dan met Neocidol (zie gebruiksaanwijzing). De vliegen die dezelfde dag weer op de wond afkomen, zullen eveneens door het middel worden afgedood. Van Neocidol is maar zéér weinig nodig. Bij een enkele aanraking sterven de maden meteen. Weggeknipte wol met de daarin aanwezige maden moet worden weggehouden van de schapen. Draag gedurende de behandeling beschermende kleding en een mondkapje.

Ook wanneer de dieren zijn behandeld, is er nog geregeld controle nodig op maden. Ga zorgvuldig om met genoemde producten, want ze zijn schadelijk voor het milieu. Wanneer men de schapen intensief controleert, het beeld kent en zichzelf hierin vertrouwt, heeft curatief behandelen met (een heel klein beetje!) Neocidol de voorkeur boven preventief behandelen. Lammeren die je aanhoudt voor de zomer scheren.

Myiasis: voorkomen is beter dan genezen

Gebruiksaanwijzing Klik

FIDIN Repertorium Klik heeft als werkzaam middel Dicyclanil 5% (w/v). Wachtijd 40 dagen. Klik dient eenmaal te worden toegediend voor of bij het begin van het actief worden van de myiasis vlieg. Werkingsduur 16 weken. De dieren wel regelmatig op myiasis blijven controleren. Alleen voor uitwendig gebruik en niet bij schapen die melk voor humane consumptie produceren.. 0,6 tot 2 ml (30-100 mg dicyclanil) per kg lichaamsgewicht. Toedienen met een manueel of automatisch applicatie apparaat (drench-apparaat), met een spuitmond die een juiste spreiding van het product over de wol garandeert. De beste resultaten worden bereikt wanneer tijdens de toediening het pour-on pistool op een afstand van ongeveer 45 cm van het schaap gehouden wordt. Spuit het middel als een band van ten minste 10 cm breed langs de ruggengraat vanaf het einde van de nek tot aan de staartwortel en in een boog rond de staartwortel en de achterhand. De helft van de dosering dient over de rug en de andere helft dient over de achterhand te worden toegediend. De schapen niet scheren voor een periode van 3 maanden na de behandeling. Niet toedienen bij hevige regenval of wanneer hevige regenval wordt verwacht. Het uitwassen van het middel kan de beschermingsperiode verminderen. Het gebruik van Klik heeft een schadelijk effect op mestvliegen. Behandelde schapen moeten tenminste een uur na behandeling weggehouden worden van waterlopen. Er bestaat een ernstig risico voor het waterleven als dit advies niet wordt opgevolgd.

Gebruiksaanwijzing Neocidol

Nedocidol heeft als werkzaam middel diazinon. Werkt tegen verschillende soorten luizen, mijten, teken en vliegen. Wachtijd: 56 dagen.

Ter behandeling van niet-melkgevende schapen ouder dan 3 maanden. Ter preventie en behandeling van myiasis. Werkingsduur: 6 weken.

Niet geschikt voor de behandeling van zieke, gewonde, sterk verzwakte dan wel uitgeputte dieren. Behandel jonge dieren met grote voorzichtigheid. Er worden geen negatieve effecten verwacht wanneer dit product tijdens de dracht dan wel lactatie wordt toegediend. Indien behandeling van de moeder nodig is vóór het zogen, dient het moederdier gescheiden te worden van haar lammeren, totdat de vacht van de moeder droog is. Niet voor gebruik van dieren die melk voor menselijke consumptie produceren. Product niet gebruiken met andere organofosfaten. Is zeer giftig voor bijen, vogels, vissen en andere waterorganismen. Voorkom contaminatie met oppervlaktewater. Bewaren bij 5-30 graden. Restanten van het product en de verpakking behandelen als chemisch afval. Gebruiken door 20 ml product per 20 liter water op te lossen, overeenkomend met 600 mg dimpylaat/liter water. Als het als preventie wordt gebruikt: 2-4 liter sprayvloeistof/schaap gebruiken. Bij curatieve behandeling zoveel dat alle maden in contact zijn geweest met het middel (paar scheutjes), hierna goed de wond inwrijven met de hand. Doe handschoenen aan en voorkom inademing. Voer de behandeling buiten uit.

*Aan deze brochure werkten mee: Maurits Bosgoed, Renè van den Brom, Jan Smit Dierenbeeldbank, Jinke Hesterman
©Levende Have*